

۱۲۷۲

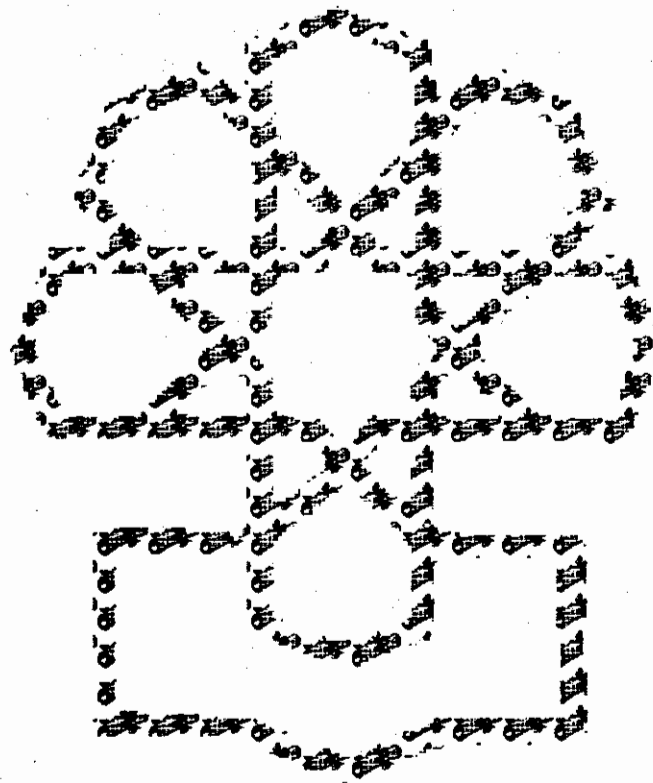
۲۹۵۱

Handwritten signature or initials.

ایجاد بانک اطلاعاتی شاخص‌های حکومتی (۴)

چگونگی تکمیل فرم شماره (۱)

معاونت پژوهشی

دی ۱۳۷۶

کار: دفتر خدمات اطلاع‌رسانی (گروه شاخص‌های حکومتی)

کد گزارش: ۲۴۰۲۹۵۱

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی
کتابخانه و واحد اسناد اداری
شماره: ۷۵۱
تاریخ: ۱۳۷۶/۱۰/۲۴

بسمه تعالی

ایجاد بانک اطلاعاتی شاخص های حکومتی (۴)

چگونگی تکمیل فرم شماره (۱)

کد گزارش: ۲۴۰۲۹۵۱

فهرست مطالب

۱- پیشگفتار.....	۲
۲- صفحه اول فرم ۱.....	۲
۱-۲- اسم آمار.....	۲
۲-۲- تعریف.....	۲
۳-۲- نوع آمار.....	۴
۴-۲- موارد کاربرد.....	۴
۵-۲- نحوه آمارگیری.....	۴
۶-۲- پوشش و واحد.....	۵
۷-۲- دوره و تناوب زمانی.....	۵
۸-۲- آخرین تاریخ موجود و تأخیر زمانی ارائه آمار.....	۵
۹-۲- ماهیت.....	۶
۱۰-۲- منبع و مأخذ تهیه آمار.....	۶
۱۱-۲- شاخه آمار و تعداد سری های آماری.....	۶
۳- صفحه دوم فرم ۱.....	۷

۱- پیشگفتار

هر اطلاع آماری دارای مشخصاتی است که با استفاده از این مشخصات قابل شناسایی و بازیابی است. بانک اطلاعاتی شاخص های حکومتی نیز مجموعه ای بی شمار از آمار و اطلاعات را در خود جای می دهد. برای این که این آمار و اطلاعات قابل بازیابی و شناسایی و تفکیک باشد اطلاعات تحلیلی مربوط هر آماری در فرمی که برای این منظور تهیه شده، تکمیل می شود. در واقع این فرم شناسنامه تحلیلی هر آمار به شمار می رود. نمونه ای از این فرم در جدول صفحه بعد ارائه شده است که حاوی اقلام و بندهایی است که برای هر آمار باید از منابع موثق و به دقت تکمیل شود. این فرم که به عنوان فرم شماره ۱ بانک اطلاعاتی شاخص های حکومتی شناخته می شود در دو صفحه تنظیم شده است. صفحه اول مشخصات تحلیلی آمار و صفحه دوم به آمار و کنترل تهیه برگه آمار اختصاص دارد.

۲- صفحه اول فرم ۱

صفحه اول فرم ۱، همان طور که اشاره شد به اطلاعات تحلیلی مربوط به آمار اختصاص دارد. این صفحه از ۱۱ بند تشکیل شده که اطلاعات و مشخصات کاملی در رابطه با آمارهای مختلف مشخص می کند به طوری که با استفاده از این مشخصات، آمارها قابل بازیابی و شناسایی است. برای هر کدام از این فرم ها یک شماره پیش بینی شده است که باید با توجه به بخش و موضوع اصلی، شماره ای تعریف گردد. دو شماره اول مربوط به بخش و دو شماره بعدی آن مربوط به شماره موضوع اصلی است. بقیه شماره ها با توجه به آمارها و عناوین آنها توسط هر محقق تعیین می شود به عنوان مثال چهار شماره اول، ارزش افزوده صنایع غذایی ۱۰۱ می باشد که دو شماره اول نام بخش صنعت و دو شماره بعد نام تولید است. با این توضیح مختصر نحوه تکمیل ۱۱ بند این صفحه با استفاده از مثال تشریح می شود.

۱-۱- اسم آمار

بند ۱ که از چهار جز تشکیل شده در واقع یک طبقه بندی یکسان برای بازیابی سریع و آسان آمار است. نام بخش، یکی از ۲۱ بخش معرفی شده و موضوع اصلی یکی از موضوعات اصلی تعیین شده است. موضوع فرعی، بنا به مصرف آمار مربوط تعیین می شود و عنوان آمار اسم کامل آمار مورد نظر است. به عنوان مثال آمار ارزش افزوده صنایع غذایی به این صورت در بند ۱ قرار می گیرد:

نام بخش: صنعت؛ موضوع اصلی: تولید؛ موضوع فرعی: ارزش افزوده؛ عنوان: صنایع غذایی.

توجه: آمار مربوط به تعداد کارگاه ها، ساختمان ها، ادارات و سازمان ها و نیز نحوه مالکیت آنها در موضوع اصلی ساخت اقتصادی قرار می گیرد.

۲-۲- تعریف

در این بند مفاهیم و تعاریف استاندارد بین المللی موضوع فرعی با توجه منبع و مأخذ استخراج آمار تکمیل می گردد. تعاریف باید به طور خلاصه و مفید مفاهیم مورد نظر را برساند و از کلمات و جملات زاید پرهیز شود. اگر چه در بانک اطلاعاتی تعریف برای هر یک از آمارها با توجه به موضوع فرعی آورده می شود ولی در هنگام تکمیل فرم ها لازم نیست که تعاریف تکرار شود. یعنی اگر یک بار تعریف آورده شده در بقیه موارد به آن تعریف ارجاع می شود.

کاربرگ			سال
تهیه کننده			۱۳۳۸
نام:	امضا:	تاریخ تحویل:	۱۳۳۹
تحويل گیرنده			۱۳۴۰
نام:	تاریخ دریافت:	ارجاع:	۱۳۴۱
کنترل کننده			۱۳۴۲
نام:	تاریخ دریافت:	ارجاع:	۱۳۴۳
تایپ			۱۳۴۴
نام:	تاریخ دریافت:	ارجاع:	۱۳۴۵
اصلاح			۱۳۴۶
نام:	تاریخ دریافت:	ارجاع:	۱۳۴۷
نهایی، ورود به بانک اطلاعاتی			۱۳۴۸
نام:	تاریخ دریافت:	کامل:	۱۳۴۹
محل آمار:			۱۳۵۰
توضیحات ضروری:			۱۳۵۱
			۱۳۵۲
			۱۳۵۳
			۱۳۵۴
			۱۳۵۵
			۱۳۵۶
			۱۳۵۷
			۱۳۵۸
			۱۳۵۹
			۱۳۶۰
			۱۳۶۱
			۱۳۶۲
			۱۳۶۳
			۱۳۶۴
			۱۳۶۵
			۱۳۶۶
			۱۳۶۷
			۱۳۶۸
			۱۳۶۹
			۱۳۷۰
			۱۳۷۱
			۱۳۷۲
			۱۳۷۳
			۱۳۷۴
			۱۳۷۵
			۱۳۷۶

۲-۳- نوع آمار

در این بانک اطلاعاتی کلیه آمارها به دو دسته آمار ثبتي و آمار ترکیبی تقسیم می‌شود. آمار ثبتي آن دسته اطلاعات و ارقام اولیه است که در هر مآخذ بدون انجام عملیات ریاضی ذکر شده است. در واقع این نوع آمارها محاسباتی نبوده و از طریق آمارگیری به دست می‌آید. آمار ترکیبی برعکس آمار ثبتي در نتیجه یک عملیات ریاضی روی آمار و ارقام دیگر حاصل می‌شود. بنابراین آمارهای ترکیبی با انجام یک محاسبه ریاضی روی سایر آمارها به دست می‌آید. در مورد آمارهای ترکیبی، در جز دیگر این بند نحوه محاسبه آنها به طور دقیق نوشته می‌شود. بعضی از آمارهای ترکیبی به روش‌های مختلفی به دست می‌آید که در این صورت نحوه محاسبه‌ای که آمارهای ثبتي آن در مآخذ مورد استفاده درج شده ذکر می‌شود. به عنوان مثال ارزش افزوده صنایع غذایی را بانک مرکزی به کد ۴ رقمی طبقه‌بندی بین‌المللی (ISIC) منتشر می‌کند. بنابراین خواهیم داشت: نوع آمار: ترکیبی؛ نحوه محاسبه: جمع ارزش افزوده صنایع کدهای ۳۱۱۱، ۳۱۱۲، ۳۱۱۳، ۳۱۱۴، ۳۱۱۵، ۳۱۱۷، ۳۱۱۸، ۳۱۱۹، ۳۱۲۱، ۳۱۲۲، ۳۱۳۳، ۳۱۳۴، ۳۱۴۰ است. بدیهی است ارزش افزوده هر یک از کدهای فوق نوع آمار ثبتي داشته و نحوه محاسبه ندارند.

ذکر این نکته لازم است که ارزش افزوده صنایع غذایی کشور را می‌توان به روش‌های زیر نیز محاسبه کرد:

جمع ارزش افزوده صنایع غذایی استان‌های کشور یا ارزش تولید صنایع غذایی منهای هزینه تولید صنایع غذایی همان‌طور که اشاره شد نحوه محاسبه‌ای ذکر می‌شود که آمارهای ثبتي آن قبلاً به بانک اطلاعاتی معرفی شده است. بدیهی است که اگر آمار ترکیبی به روش‌های مختلف از روی آمارهای ثبتي یک مآخذ مشخص به دست می‌آید باید در نحوه محاسبه به آن اشاره شود.

۲-۴- موارد کاربرد

در این قسمت کاربردهای مهم آمار در مسائل مختلف آورده می‌شود. در این بند هدف اصلی و منظور از گردآوری آمار و اطلاعات ذکر شده و استفاده‌هایی که از آن می‌شود به طور مختصر و مفید اشاره می‌شود. به عنوان مثال کاربرد آمار ارزش افزوده صنایع غذایی، برای شناخت پتانسیل‌ها و قدرت ایجاد بهره‌ها و صرفه‌های اقتصادی از تولید مواد غذایی است و برای بررسی سیاست‌های افزایش توانایی‌ها و ظرفیت‌های اقتصادی صنایع غذایی کشور و استان‌ها و نیز مقایسه آن با جهان مورد استفاده قرار می‌گیرد. این آمار بخشی از محصول ناخالص داخلی کشور را نیز تشکیل می‌دهد.

۲-۵- نحوه آمارگیری

آمارگیری به روش‌های مختلفی از جمله نمونه‌گیری، تمام شماری، سرشماری و غیره صورت می‌گیرد. در اینجا نحوه آمارگیری‌ها به دو دسته کلی پوشش محدود و تمام شماری تقسیم شده است. هر نوع آمارگیری که به صورت تمام شماری نباشد در دسته پوشش محدود قرار می‌گیرد از جمله می‌توان به نمونه‌گیری‌ها و اطلاعات ثبتي اشاره نمود. با مشخص شدن نوع آمارگیری (پوشش محدود یا تمام شماری) جامعه آماری تعیین می‌شود. در آمارها این امکان وجود دارد که عنوان یکی باشد ولی جامعه‌های آماری متفاوتی داشته باشد. به عنوان مثال جامعه آماری کارگاه‌های بزرگ صنعتی، جامعه آماری کارگاه‌های بیش از ۱۰ نفر کارکن، جامعه آماری ثابت و جامعه آماری کل و غیره وجود دارد. هر یک از این جوامع آماری دارای تعریف خاص خود است و طبیعی است که ارقام متفاوت در مورد یک عنوان آمار وجود داشته باشد. به عنوان نمونه ارزش

افزوده صنایع غذایی دارای نحوه‌های آمارگیری زیر است:

نحوه آمارگیری: پوشش محدود، کارگاه‌های صنعتی دارای بیش از ۵۰ نفر کارکن، نمونه‌گیری

پوشش محدود، کارگاه‌های بیش از ۱۰ نفر کارکن، جامعه ثابت

پوشش محدود، کارگاه‌های بیش از ۱۰ نفر کارکن، جامعه کل

پوشش محدود، کارگاه‌های بیش از ۵۰ نفر کارکن، جامعه ثابت

پوشش محدود، کارگاه‌های صنعتی بیش از ۵۰ نفر کارکن، جامعه کل

تمام شماری، کارگاه‌های صنعتی کمتر از ۶ نفر کارکن و سایر موارد.

۲-۶- پوشش و واحد

آمارها در سطوح جغرافیایی مختلفی منتشر می‌شود. در این قسمت سطحی که آمارها را می‌پوشاند تعیین می‌شود. پوشش آمارها می‌تواند به سطوح فراملی، ملی، استانی، شهرستانی و سایر تقسیم‌بندی نمود. آمارهای با پوشش فراملی را منابع آماری بین‌المللی برای مناطق و کشورهای مختلف جهان منتشر می‌نمایند. در سطح کشور هر چه سطح پوشش آمارها ریزتر باشد نشان از غنای آماری کشور دارد. در این بانک اطلاعاتی نیز سعی بر این است که از جزئی‌ترین سطح جغرافیایی آمارها جمع‌آوری گردد و از جمع آمارهای در سطح پایین آمارها در سطح بالاتر به دست آید. یعنی از جمع آمارهای شهرستانی، آمار استان و از جمع آمار استان آمار ملی یا کشور به دست آید.

واحد، بخش دیگر این بند، اختصاص به واحد آمارهای ارائه شده دارد. در واقع همان واحد، آمارهایی است که ارائه شده است. به عنوان مثال آمار دارای واحد ریال، هزار ریال یا میلیون ریال است یا واحد به دلار یا اگر واحد وزنی است واحد وزن آورده می‌شود. در مورد آمار ارزش افزوده صنایع غذایی، دارای پوشش ملی، فراملی و استانی است و واحد آن با توجه به منابع آماری مختلف تعیین می‌گردد که به طور معمول بر حسب میلیون ریال است.

۲-۷- دوره و تناوب زمانی

دوره زمانی، فاصله زمانی که آمار انتشار یافته نشان می‌دهد و دوره ابتدایی و انتهایی آن را مشخص می‌کند. به عنوان مثال اگر آماری طی سال‌های ۱۳۳۸ منتشر شده و تاکنون ادامه داشته باشد دوره زمانی به صورت ۱۳۳۸-۱۳۷۵ مشخص می‌شود، سال ۱۳۳۸ سال ابتدایی و ۱۳۷۵ سال انتهایی است. زمان انتهایی مربوط به آخرین دوره‌ای است که آمار آن انتشار یافته است.

تناوب زمانی، تناوب انتشار آمار را نشان می‌دهد. تناوب آمارها می‌تواند روزانه، ماهانه، فصلی، سالانه و دوره‌ای یا مقطعی باشد. هر چه تناوب زمانی ارائه آمار کوتاه‌تر باشد به معنای غنی‌تر بودن سیستم آماری است. بدیهی است اگر آمار در سطح روزانه در اختیار باشد می‌توان آمار ماهانه، فصلی و سالانه را به دست آورد ولی در عمل به جز چند مورد بقیه آمارها با تناوب زمانی بیشتر و به طور معمول سالانه منتشر می‌شوند و بعضی آمارها نظیر آمارهای سرشماری و تمام شماری به صورت دوره‌ای تهیه و منتشر می‌گردند. در عمل اتفاق می‌افتد که آمارهایی فقط در یک مقطع منتشر می‌گردند، ولی از اهمیت ویژه‌ای برخوردارند که نمی‌توان از آنها صرف‌نظر کرد این آمارها جزو آمارهای مقطعی قرار می‌گیرند.

۲-۸- آخرین تاریخ موجود و تأخیر زمانی ارائه آمار

تاریخ آخرین آمار منتشره در این بند مشخص می‌شود و در ضمن تأخیر زمانی که به طور معمول در انتشار

آمارها وجود دارد ذکر می‌شود. این دو ضمیمه و مشخصه آمارها، زمان به روز شدن آمارها و نیز زمان تقریبی برای پیگیری برای دریافت و ورود اطلاعات جدید به بانک را مشخص می‌کنند. به عنوان مثال ارزش افزوده صنایع غذایی آخرین تاریخ آمار منتشره مربوط به تابستان ۱۳۷۶ است و تأخیر زمانی ارائه آمار یک ساله می‌باشد.

۲-۹- ماهیت

این بند نیز از دو بخش ماهیت تحولات آمار نسبت به تحولات اقتصادی و ماهیت تشکیل شده است. تحولات آمار نسبت به تحولات اقتصادی می‌تواند دارای سه حالت: پیشرو، دنباله‌رو و همرو باشد. تعریف هر یک از این حالات به طور مفصل در گزارش شماره ۲: مبانی نظری شاخص‌های حکومتی، آورده شده است. ولی به طور مختصر می‌توان اشاره کرد که پیشرو: آماری است که رشد و تحول آن زمینه تحولات اقتصادی است، دنباله‌رو: آماری است که به دنبال ایجاد تحولات اقتصادی، تغییر می‌یابد و همرو: تحولات آمار همزمان با تغییر و تحولات اقتصادی است. به عنوان مثال ارزش افزوده صنایع غذایی یک آمار از نوع ماهیت همرو است. زیرا تحولات ارزش افزوده به منزله تحولات اقتصادی است.

بخش دوم این بند با عنوان ماهیت است و منظور ماهیت ارقام و اعداد است. ماهیت اعداد می‌تواند به صورت: قطعی، مصوب، برآورد، قیمت جاری، قیمت ثابت، قیمت عوامل و قیمت بازار باشد. در این قسمت خصوصیات و ویژگی‌های آمار و ارقام به طور کامل ذکر می‌شود به عنوان مثال ماهیت ارزش افزوده صنایع غذایی به صورت زیر مشخص می‌شود: قطعی، قیمت جاری

قطعی، قیمت ثابت سال ۱۳۵۳ و ...

۲-۱۰- منبع و مأخذ تهیه آمار

در این بند نیز همان‌طور که مشخص است نام مأخذ و منبع استخراج آمار، به طور کامل و دقیق ذکر می‌شود. در اینجا ابتدا نام تهیه کننده یا ناشر سپس نام مأخذ آورده می‌شود. آدرس آمار باید به گونه‌ای باشد که به سهولت و آسانی بتوان آمار را پیدا کرد. به عنوان مثال آمار ارزش افزوده صنایع غذایی از منابع مختلف استخراج می‌شود با توجه به این که آمار هر منبع و مأخذ دارای ویژگی‌های متفاوتی است، در هر فرم نام یک منبع و مأخذ بیشتر ذکر نمی‌شود یعنی در این مورد داریم: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، حساب‌های ملی ایران.

۲-۱۱- شاخه آمار و تعداد سری‌های آماری

شاخه آمار یک نمای درختی از ترتیب قرار گرفتن آمار از نظر بند ۱: (موضوع اصلی، فرعی و عنوان) و سایر موارد نظیر پوشش، تناوب زمانی است. به عنوان مثال ارزش افزوده صنایع غذایی در سطح ملی و تناوب سالانه و با ماهیت جاری و ثابت به صورت زیر است برای هر یک از آمارهایی که در رابطه با یک فرم معرفی می‌شود می‌توان این شاخه آمار که در واقع بیانگر نحوه قرار گرفتن آمار در بانک اطلاعاتی است مشخص می‌شود:

قطعی، قیمت ثابت سال ۱۳۶۱ - سالانه - ملی - صنایع غذایی - ارزش افزوده - تولید - صنعت

قطعی، قیمت جاری - سالانه - ملی - صنایع غذایی - ارزش افزوده - تولید -

بخش دوم این بند، به تعداد سری‌هایی که به این فرم مربوط می‌شود تعیین می‌گردد. به عبارت دیگر تعداد آمارهایی به یک عنوان موضوع بر می‌گردد در اینجا مشخص می‌شود به فرض اگر آماری دارای

۳ سطح پوشش و ۲ دوره تناوب و یک ماهیت باشد تعداد سری‌های زمانی مرتبط برابر ۶ سری زمانی می‌شود.

۳- صفحه دوم فرم ۲

صفحه دوم از دو بخش، یعنی بخش آمار و بخش آمار تشکیل شده است. بخش آمار جدولی است با ۲ ستون و ۳۸ ردیف که ردیف‌ها به منزله سال‌های ۱۳۳۸ تا ۱۳۷۶ است. در این بخش یک سری آماری در سطح ملی و سالانه در این ستون‌ها آورده می‌شود و بقیه سری‌های آماری (فصلی، با سطح پوشش غیر ملی و ...) در برگه‌های پیوست این فرم ضمیمه می‌گردد.

در بخش دوم این صفحه کاربرد فرم است که مراحل مختلف برای نهایی شدن فرم را نشان می‌دهد. در این بخش ابتدا تهیه کننده فرم ضمن ذکر مشخصات فرد بابت درست بودن اطلاعات آن را امضا می‌کند و به مسئول مربوط تحویل می‌دهد و بقیه مراحل توسط دفتر شاخص‌های حکومتی پیگیری می‌شود. در این بخش سرفصلی با عنوان «محل آمار» وجود دارد که برای آمارهایی است که به صورت کامپیوتری بوده و به صورت دیسکت می‌توان تهیه نمود. در این قسمت آدرس کامل این آمار و اطلاعات در ذکر می‌شود.